

FLOREA DRAGNE

IOAN SCURTU

CULEGERE DE TEXTE

PRIVIND ISTORIA

MISCĂRII MUNCITOREȘTI

DIN ROMÂNIA

(de la începuturi pînă în 1945)

EDITURA DIDACTICĂ ȘI PEDAGOGICĂ – BUCUREȘTI, 1981

Universitatea "Lucian Blaga"
SIBIU
BIBLIOTECA CENTRALĂ
Nr. inv. 722/2000

CUPRINS

Cuvînt înainte	3
I. INCEPUTURILE MIȘCĂRII MUNCITOREȘTI ȘI SOCIALISTE	
1. HOTĂRÎREA domnitorului Țării Românești, Gr. Dimitrie Ghica, în vederea prevenirii revoltelor la salinele Slănic, Telega și Ocnele Mari (1827)	7
2. BROȘURA Către prietenii libertății, dreptății și ordinii, publicată de Teodor Diamant (1833)	7
3. MEMORIUL ucenicilor de toate branșele din capitală adresat la 18 iulie 1848 guvernului provizoriu al Țării Românești	9
4. RAPORT către președintele Inspectoratului general al minelor în legătură cu cauzele grevel muncitorilor mineri din Bala Srie (1849)	10
5. ARTICOLUL privind apariția gazetei „Țipograful român” și scopurile ce și le propune redacția (1865)	10
6. ARTICOLUL apărut în revista „Gazeta Transilvaniei” referitor la participarea românilor în armata franceză la războiul franco-prusac și la Comuna din Paris (1871)	11
7. ARTICOLUL Karl Marx, președintele Internaționalei, publicat în revista „Familia” din 19 noiembrie/3 decembrie 1871	12
8. STATUTELE Asociației generale a lucrătorilor din România, adoptate în adunarea generală din 1 octombrie 1872	13
9. SCRISOAREA lui Nicolae Codreanu către dr. C. I. Istrate, prin care și exprimă hotărîrea de a pleca voluntar în războiul pentru independența României (2 mai 1877)	14
10. ARTICOLUL Răzbelul, în care se găsesc referiri la războiul pentru independența României („Socialistul” din 26 mai 1877)	15
II. DEZVOLTAREA MIȘCĂRII MUNCITOREȘTI ȘI SOCIALISTE (1878—1900)	
11. SCRISOAREA lui A. S. Trușcă către Nicolae Codreanu despre căile de răspîndire a ideilor socialiste în România (16 mai 1878) și SCRISOAREA lui Eugen Lupu către cercul socialist din Iași (1879)	16
12. ARTICOLUL Emanciparea femeii, scris de Sofia Nădejde, în care militează pentru deplina egalitate a femeii cu bărbatul („Contemporanul”, 1881)	17
13. STUDIUL Ce vor socialiștii români?, publicat de C. Dobrogeanu-Gherea în 1886	18
14. SCRISOAREA lui Fr. Engels către Ioan Nădejde (4 ianuarie 1888)	20
15. MANIFESTUL electoral al Partidei Muncitorilor (21 ianuarie 1888)	21
16. ARTICOLUL Nu gloanțe, ci piine! prin care se protestează împotriva reprimării sîngeroase a răscoalelor țărănești („Dezrobirea” din 9 aprilie 1888)	23
17. INFORMARE asupra Congresului socialist internațional de la Paris din iulie 1889	23
18. STATUTELE Clubul muncitorilor din București („Munca” din 11 și 18 martie 1890)	24

19. RELATARE despre aniversarea zilei de 1 Mai 1890 în Capitală. („Munca" din 29 aprilie 1890)	25
20. ARTICOLUL Iredenta română, publicat de Al. G. Radovici, în gazeta „Democrația română" din 21 iunie 1892	25
21. PROGRAMUL Partidului Social-Democrat al Muncitorilor din România, votat la Congresul din 31 martie — 3 aprilie 1893	27
22. INFORMARE cu privire la desfășurarea grevelor muncitorești din București și Ploiești („Munca" din 4 iulie 1893)	32
23. RAPORTUL prezentat de delegații Partidului Social-Democrat al Muncitorilor din România la Congresul socialist din Zürich (1893) și CONSIDERAȚII asupra problemei agrare discutate la Congresul de la Zürich (publicate în „Munca" din 22 august 1893).	33
24. INFORMARE despre lupta grevistă a minerilor din Reșița și APELUL redacției ziarului „Népszava" privind stringerea de ajutoare destinate greviștilor (iunie 1895).	34
25. ARTICOLUL lui C. Dobrogeanu-Gherea intitulat Friderich Engels , publicat în „Lumea nouă științifică și literară" din 31 iulie 1895.	35
26. MOȚIUNE de solidaritate cu românii din Transilvania („Lumea nouă" din 23 septembrie 1897)	36
27. STATUTELE clubului muncitorilor plugari (1898)	37
28. ARTICOLELE lui Al. Ionescu Sintem și rămînem și Trăiască socialismul , publicate în „Lumea nouă" din 28 martie și 25 aprilie 1899.	38

III. MIȘCAREA MUNCITOREASCĂ ȘI SOCIALISTĂ ÎN ANII 1900—1914

29. ARTICOLUL Fosta grupare, publicat de Panait Moșoiu în „Revista ideei" (martie 1901)	41
30. ARTICOLUL Adevărul , în care se anunță apariția gazetei socialiste „Adevărul" (16 august 1903)	41
31. ARTICOLE publicate în gazeta „Jos despotismul" din 27 ianuarie 1905, prin care se protestează împotriva represiunilor sîngeroase din Rusia	42
32. ARTICOLUL Rolul nostru , în care se arată necesitatea organizării politice a proletariatului („România muncitoare" din 5 martie 1905)	43
33. ARTICOLUL Conferința , scris de M. Gh. Bujor („România muncitoare" din 7—14 mai 1906)	44
34. ARTICOLELE , Apel către muncitorimea din Ungaria și Nimicirea naționalităților („Adevărul" din 26 august și 9 decembrie 1906).	45
35. ARTICOLUL Contra corporațiilor , publicat în „România muncitoare" din 12—19 noiembrie 1906.	45
36. APELUL-MANIFEST , Către concediați și rezerviști lansat de M. Gh. Bujor („România muncitoare" din 11—18 martie 1907)	46
37. ARTICOLUL Conferința de la Galați , publicat de M. Gh. Bujor în „Viitorul social" din august 1907	47
38. STATUTUL general al Uniunii Generale a Sindicatelor din România (ianuarie 1908)	48
39. STATUTUL general al Uniunii Socialiste din România („România muncitoare", din 16 și 23 decembrie 1907)	49
40. PROGRAMUL Partidului Social-Democrat din România (februarie 1910)	49
41. STATUTUL cercului „Tineretului muncitor" (29 martie 1910)	52
42. SALUTUL Congresului Internaționalei a II-a de la Copenhaga adresat lui C. Dobrogeanu-Gherea (1910)	53
43. SCRISOAREA lui V. I. Lenin către I. C. Frimu (4 noiembrie 1911)	54

44. RELATĂRI despre cel de al VII-lea Congres social-democrat român din Ungaria („Adevărul” din 21 ianuarie și 18 februarie 1912) și despre întrunirea socialistă de la Brașov („România muncitoare” din 2 august 1912)	54
45. HOTĂRIRILE Congresului al III-lea al P.S.D. privind revizuirea Constituției și platforma electorală (aprilie 1914)	55
46. ARTICOLUL Legăturile internaționale, publicate în „România muncitoare” din 15 aprilie 1914	56
.	
IV. MIȘCAREA MUNCITOREASCĂ ÎN ANII PRIMULUI RĂZBOI MONDIAL	
47. ARTICOLUL Conflagrația și MANIFESTUL Partidul Social-Democrat și războiul, apărute în iulie 1914	58
48. ARTICOLUL Restabilirea Internaționalei Socialiste și partidul nostru, și MANIFESTUL Conferinței Internaționale Socialiste din Elveția („Lupta zilnică” din 9 aprilie și 25 septembrie 1915)	59
49. MANIFESTUL Comitetului Executiv al P.S.D.R. și al Comisiunii Generale a Sindicatelor din România pentru solidaritate cu lupta muncitorilor din Galați (13 iunie 1916)	61
50. ARTICOLELE Faliment? și România și războiul publicate de M. Gh. Bujor în 1916	61
51. MANIFESTUL Cetățeni și muncitori! difuzat în decembrie 1917, în care se salută victoria Marii Revoluții Socialiste din Octombrie.	62
V. MIȘCAREA MUNCITOREASCĂ DIN ROMÂNIA ÎN PRIMII ANI DUPĂ PRIMUL RĂZBOI MONDIAL	
52. DAREA DE SEAMĂ privind activitatea Comitetului Central al secției social-democrată română de la 21 octombrie 1913 până la 1 mai 1918	64
53. PROIECT DE PROGRAM al Partidului Socialist din România din decembrie 1918	66
54. MANIFESTUL S-a tras cu mitraliera în muncitori, care demască pe organizatorii masacrului de la 13 decembrie 1918	69
55. REZOLUȚIA Congresului Partidului Social-Democrat din Ardeal și Banat din ianuarie 1919, în care se apreciază contribuția socialiștilor români la actul istoric al Unirii	70
56. DECLARAȚIUNE a Partidului Socialist și a Uniunii Sindicale din România, în problema națională (13 februarie 1919)	71
57. PROGRAMUL ELECTORAL al Partidului Socialist din România adoptat de Conferința partidului din mai 1919	73
58. ARTICOLUL 21 iulie în Capitală privind solidaritatea proletariatului român cu Marea Revoluție Socialistă din Octombrie și cu revoluția proletară din Ungaria.	74
59. ARTICOLUL EDITORIAL al revistei „Lupta de clasă” din 1 iulie 1920	76
60. RAPORT pentru Congresul Partidului de la Cimpina, intitulat Afilierea la Internaționala a III-a	77
61. MOȚIUNE adoptată de muncitorii din Iași împotriva legii pentru reglementarea conflictelor colective de muncă în cadrul mitingului din 12 august 1920	78
62. MEMORIUL Consiliului general al Partidului Socialist și al mișcării sindicale din întreaga țară votat în ședința din 11 octombrie 1920	79
63. ARTICOLUL Strângeți rindurile care cheamă clasa muncitoare la organizare (6 noiembrie 1920)	80
64. MOȚIUNEA prezentată în numele stângii în ședința Consiliului general al Partidului Socialist și al sindicatelor din 30 ianuarie — 3 februarie 1921	81
65. PROIECT DE STATUT al Partidului Socialist-Comunist	83

66. RAPORTUL de activitate al Comitetului executiv al Partidului Socialist la Congresul din mai 1921; fragmente privind exproprierea și socializarea mijloacelor de producție și de schimb	83
67. SCRISOAREA lui Gheorghe Cristescu adresată Comitetului executiv al Internaționalei a III-a Comuniste, prin care se comunică constituirea Partidului Comunist Român și afilierea partidului la Internațională	85
68. PROTESTUL deputaților socialiști din închisoarea Văcărești împotriva atestării participanților la Congresul I al P.C.R.	86
VI. EVOLUȚIA MIȘCĂRII MUNCITOREȘTI, REVOLUȚIONARE ȘI DEMOCRATICE ÎN ANII 1921—1929	
69. STATUTUL general al sindicatelor din România, adoptat la Congresul sindical din 20—30 octombrie 1921	88
70. APELUL Conferinței generale a Tineretului Socialist din România din 19—20 martie 1922	89
71. SALUTUL ziarului „Socialismul” adresat militanților revoluționari amnistiați la 4 iunie 1922	90
72. REZOLUȚIA asupra chestiunii agrare adoptată de Congresul al II-lea al P.C.R. (octombrie 1922)	91
73. CHEMAREA femeilor comuniste pentru sărbătorirea zilei de 8 martie 1923 ...	91
74. APEL al organizației București a Tineretului Socialist adresat ucenicilor din capitală la 5 iulie 1923	92
75. MANIFESTUL Consiliului general provizoriu al sindicatelor unitare (octombrie 1923)	93
76. APEL al C.C. al P.C.R. din 1 noiembrie 1923 pentru sprijinirea victimelor terorii din Bulgaria	94
77. Scrisoare a Secretariatului C.C. al P.C.R. referitoare la măsurile polițienești anticomuniste din România (aprilie 1924)	94
78. PROTEST al unui grup de cadre didactice și studenți din Capitală împotriva arestării unor studenți comuniști (aprilie 1924)	95
79. ARTICOLUL Înăsprirea stării de asediu. Suprimarea „legală” a mișcării comuniste... (9 aprilie 1924)	96
80. PROGRAMUL Blocului Muncitoresc-Țărănesc, adoptat la Conferința din aprilie 1926	97
81. ARTICOLUL Greva de la textilăria „Colentina” (20 iunie 1926)	98
82. PROGRAMUL de acțiune al Partidului Social-Democrat adoptat la Congresul partidului din mai 1927	99
83. ARTICOLUL Lupta pentru refacerea unității sindicale (iunie 1927)	100
84. ARTICOLUL Împrumutul și stabilizarea, dezvoltările urmările negative ale împrumuturilor contractate de guvern cu monopolurile financiare internaționale (1 august 1928)	100
VII. MIȘCAREA MUNCITOREASCĂ DIN ROMÂNIA ÎN PERIOADA CRIZEI ECONOMICE DIN 1929—1933	
85. MANIFEST al Ajutorului Muncitoresc Român privind desfășurarea luptelor greviste de la Lupeni (august 1929)	102
86. MEMORIU al rectorului Universității din București prin care solicită aprobarea unei chete publice în vederea strîngerii fondurilor necesare renovării clădirii acesteia (martie 1931)	103
87. MANIFEST al C.C. al P.C.R. O vorbă serioasă țăranilor săraci și mijlociști, din 1930	104
88. DECLARAȚIA lui Lucrețiu Pătrășcanu în Parlament (21 iunie 1931)	105

89.	EDITORIAL al primului număr ilegal al gazetei „Scnteia”, organul C.C. al P.C.R. (15 august 1931)	105
90.	REZOLUȚIE privind situația economică și politică a României și sarcinile P.C.R., adoptată de Congresul al V-lea al P.C.R. (decembrie 1931)	106
91.	ARTICOLUL Conferința muncitorilor ceferiști, din martie 1932.	108
92.	ARTICOLUL Studențimea săracă dă lupte de stradă pentru revendicările ei, din aprilie 1932.	109
93.	MOȚIUNE adoptată de adunarea generală extraordinară a personalului C.F.R. din București (29 ianuarie 1933)	109
94.	ARTICOLUL Grave tulburări la Ploiești din 3 februarie 1933.	111
95.	ARTICOLUL Eroița luptă a ceferiștilor din București din 15—16 februarie 1933.	112
96.	APEL al Comitetului Național Antifascist din România publicat în ziarul „Dimineața” din 13 iulie 1933.	115
97.	PROTEST al Comitetului Național Antifascist din România împotriva procesului de la Leipzig, adresat Legației germane din București (15 decembrie 1933).	117
98.	DECLARAȚIE dată de tovarășul Nicolae Ceaușescu la Craiova în apărarea ceferiștilor condamnați (iunie 1934).	118
99.	ARTICOLUL Eroi din februarie în fața Consiliului de Război (iunie 1934).	119

VIII. PARTIDUL COMUNIST ROMÂN — PRINCIPALA FORȚĂ POLITICĂ ÎN LUPTA PENTRU REALIZAREA FRONTULUI POPULAR ANTIFASCIST

100.	MANIFEST al C.C. al P.C.R. împotriva mizeriei, fascismului și războiului, pentru Front unic de luptă, din octombrie 1934.	121
101.	ARTICOLUL Aspirațiile generației tinere trebuie să fie pentru pace, dreptate socială și culturală (decembrie 1934).	122
102.	REZOLUȚIE a C.C. al P.C.R. privind crearea unui larg Front popular antifascist (februarie 1935).	123
103.	COMUNICAT privind constituirea comitetului de inițiativă al Frontului Studențesc Democratic (11 mai 1935).	124
104.	SCRISOARE a Comitetului Central al Partidului Comunist Român către Comitetul Executiv al Partidului Social Democrat din România (1 noiembrie 1935).	125
105.	ACORD de Front popular democratic între Frontul plugarilor, Blocul pentru apărarea libertăților democratice și Partidul Socialist, din decembrie 1935.	126
106.	COMUNICAT al C.C. al P.C.R. privind alegerile parlamentare parțiale din februarie 1936.	127
107.	REPORTAJUL Impresii de la un proces (iunie 1936)	128
108.	ARTICOLUL Bani germani, pentru hitleriștii din România, din iunie 1936.	130
109.	SALUTURILE Plenarei a V-a a P.C.R. adresate Partidului Comunist Chinez și Partidului Comunist Spaniol (august 1936).	131
110.	APEL al Ununii muncitorilor și țăranilor maghiari din România (Madosz) împotriva uneltirilor revizioniste ale fascismului italian și maghiar (decembrie 1936).	131
111.	SCRISOARE a voluntarilor români din Spania către muncitorimea română, către poporul român, către toți acei care vor să evite un nou măcel mondial (Iulie 1937).	132

112. MANIFEST al C.C. al P.C.R. în care se arată cauzele instaurării guvernului Goga-Cuza din decembrie 1937.	133
113. MANIFEST al C.C. al P.C.R. privind instaurarea regimului de dictatură regală și sarcinile imediate ale comuniștilor (martie 1938).	134
114. ARTICOL Noua poartă către orient a Austriei, din mai 1938.	136
115. BROȘURĂ După Austria, Cehoslovacia — editată de P.C.R., în care sînt dezvăluite scopurile agresive ale Germaniei hitleriste (1938).	137
116. ARTICOL Nori negri deasupra României (noiembrie 1938).	139
117. ARTICOL Frontul Renașterii Naționale și datoria forțelor democratice (24 ianuarie 1939).	140
118. MANIFEST al C.C. al P.C.R. care cheamă la luptă cu arma în mînă împotriva Germaniei hitleriste în caz de atac, din 17 martie 1939.	141
119. ARTICOL Demonstrația antifascistă de 1 Mai (iunie 1939)	142
120. REZOLUȚIA Plenarei a VI-a a C.C. al P.C.R. (iunie 1939)	143
121. ARTICOL Eroism la Varșovia, în care se exprimă sentimente de admirație față de lupta poporului polonez împotriva agresiunii Germaniei naziste (septembrie 1939).	144
122. COMENTARIUL Asasinii privind uciderea primului ministru Armand Călinescu de către legionari (octombrie 1939).	145
123. ARTICOLUL Înfrîngerea militară a Franței (23 iunie 1940).	145
124. MOȚIUNE adoptată de adunarea populară de protest din Arad împotriva Dictatului de la Viena și manifestația de protest de la Cluj (septembrie 1940). 146	
 IX. MIȘCAREA MUNCITOREASCĂ ÎN TIMPUL DICTATURII MILITARO-FASCINSTE ȘI A RĂZBOIULUI HITLERIST	
125. DOCUMENT al C.C. al P.C.R. intitulat Punctul nostru de vedere (10 septembrie 1940).	149
126. MANIFEST-PROGRAM al Uniunii muncitorilor români din partea de nord a Transilvaniei (noiembrie 1940).	150
127. DOCUMENT al C.C. al P.C.R. intitulat De la regimul legionar la dictatura militară (februarie 1941).	152
128. PLATFORMA-PROGRAM Lupta poporului român pentru libertate și independență națională elaborată de C.C. al P.C.R. la 6 septembrie 1941.	153
129. ADRESA prin care se relatează despre greva muncitorilor de la „Industria textilă arădeană” (mai 1942).	155
130. ARTICOLUL Trăiască România liberă (ianuarie 1943).	155
 X. INSURECȚIA ANTIFASCISTĂ ȘI ANTIIMPERIALISTĂ DIN AUGUST 1944 ÎNCEPUT AL REVOLUȚIEI DE ELIBERARE SOCIALĂ ȘI NAȚIONALĂ.	
131. SCRISOARE a C.C. al P.C.R. către C.E. al P.S.D. privind Frontul Patriotic Antihitlerist (noiembrie 1943).	157
132. APEL al C.C. al P.C.R. către comandanții de mari unități, către armată (martie 1944).	158
133. MEMORIU adresat de intelectualii români guvernului antonescian pentru încetarea grabnică a războiului (aprilie 1944).	159
134. MANIFESTUL Către întreaga clasă muncitoare, către poporul român, în care se anunță crearea F.U.M. (mai 1944).	159

135. DECLARAȚIA privind constituirea Blocului Național Democrat (20 iunie 1944).	160
136. MANIFESTUL Către toți tinerii din Capitală, editat de „Uniunea tinerilor patrioți” (în 1944).	161
137. MANIFESTUL : LA LUPTĂ CU HOTĂRIRE PENTRU SALVAREA PATRIEI, editat de C.C. al P.C.R. în august 1944.	162
138. DECLARAȚIE a C.C. al P.C.R. îndată după declanșarea insurecției armate naționale, antifasciste și antiimperialiste (24 august 1944).	164
139. CHEMAREA organizației Apărarea Patriotică adresată personalului sanitar să participe la îngrijirea răniților, femeilor și copiilor celor ce luptă pe frontul antihitlerist (6 septembrie 1944).	166
140. APEL al Ununii Tineretului Comunist care cheamă tineretul din România la luptă pe frontul antihitlerist și în interiorul țării (16 septembrie 1944).	167
141. PROIECT de platformă a Frontului Național Democratic elaborat de C.C. al P.C.R. și propus tuturor forțelor democratice (26 septembrie 1944).	169
142. ARTICOLUL Lupta tineretului în trecut și datoriile lui viitoare (decembrie 1944).	171